

Nr 11.

Utlåtande i anledning av d e l s Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, m. m., d e l s o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 mars 1953 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 168, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

1) Lag

angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

Härigenom förordnas, att 1 § 1 mom., 2 §, 5 § 1 och 2 mom., 7 §, 8 §, 11 §, 13 § 2 mom., 14 §, 15 § 2—5 mom. samt 20 § lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

1 §.

1. För polisverksamhetens — — — — — i polisdistrikt.

Stad, så ock köping, som enligt särskild bestämmelse är pliktig att bekosta för köpingen erforderlig polispersonal, skall utgöra särskilt polisdistrikt, dock att Konungen må förordna att staden eller köpingen skall uppdelas i två eller flera polisdistrikt.

I övrigt skall landsfiskalsdistrikt eller del därav, bestämd i den ordning, som i 9 och 10 §§ här nedan sägs, utgöra polisdistrikt.

Stad, vars invånarantal den 1 januari 1953 uppgick till minst 10 000, skall utgöra särskilt polisdistrikt. Vad sålunda stadgats skall efter Konungens förordnande gälla jämväl stad, som därefter uppnår nämnda invånarantal.

I övrigt skall stad, som icke ingår i landsfiskalsdistrikt, så ock landsfiskalsdistrikt eller del därav, bestämd i den ordning, som i 9 och 10 §§ här nedan sägs, utgöra polis-

¹ Senaste lydelse av 1 §, se SFS 1951: 287; av 5 § 1 och 2 mom., 7 §, 8 § samt 15 § 4 och 5 mom., se 1932: 447; av 11 § 4 mom., se 1950: 66; av 13 § 2 mom., se 1932: 274; av 14 §, se 1929: 87; samt av 20 §, se 1947: 474.

(Nuvarande lydelse:)

2 §.

I stad, så ock i köping, som i 1 § 1 mom. andra stycket sägs, skola polismän, i övriga polisdistrikt skola fjärdingsmän (polismän) finnas anställda i den omfattning, det erfordras för polisverksamhetens ombesörjande inom vederbörande polisdistrikt.

Viss polisman i köping eller fjärdingsman må anställas för allenast sådan verksamhet, som omförmäles i 1 § 2 mom. första stycket, eller för allenast sådan handräkningsverksamhet, som avses i samma moments andra stycke.

Erfordras å viss ort å landsbygden polispersonal för att där upprätthålla ordningen vid enstaka tillfällen utan att anledning finnes att härför anställa fjärdingsmän, varde i vederbörande polisdistrikt en eller flera ordningsmän tillsatta.

5 §.

1. I stad, vars invånarantal uppgår till minst 10 000, skall polisstyr-

(Föreslagen lydelse:)

distrikt. Där så finnes särskilt påkallat, må Konungen medgiva, att stad, som avses i andra stycket och som utgör del av landsfiskalsdistrikt, äger att gemensamt med annan del av samma landsfiskalsdistrikt bilda ett polisdistrikt. Beträffande ordningen för indelningens bestämmande skall i sådant fall gälla vad nyss stadgats.

Konungen må förordna, att stad, som med tillämpning av andra stycket skulle utgöra särskilt polisdistrikt, i stället skall uppdelas i två eller flera sådana distrikt.

2 §.

I polisdistrikt skola polismän finnas anställda i den omfattning, som erfordras för polisverksamhetens ombesörjande inom distriktet.

Viss polisman må, såvitt angår köping eller landskommun, anställas för allenast sådan verksamhet, som omförmäles i 1 § 2 mom. första stycket, eller för allenast sådan handräkningsverksamhet, som avses i samma moments andra stycke.

Erfordras å viss ort å landsbygden polispersonal med uppgift utslutande att där upprätthålla ordningen vid enstaka tillfällen, må för sådant ändamål i vederbörande polisdistrikt en eller flera ordningsmän tillsättas.

5 §.

1. I stad, som med tillämpning av 1 § 1 mom. andra stycket utgör sär-

(Nuvarande lydelse:)

kan vara så stor, att staden må kunna, efter ty nedan sägs, av den regelbundet använda polispersonalen tillhandahålla polismän (reservpolismän) för att vid tillfälligt behov av polisförstärkning å annan ort där biträda vid upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet. *Vad sålunda stadgats skall i län, där stad med minst 10 000 invånare ej finnes, äga tillämpning å den stad inom länet, Konungen bestämmer.*

Stad, som i första stycket sägs, skall tillhandahålla en reservpolisman för varje fullt tal av 10 000 invånare; *uppgår invånarantalet icke till 10 000 eller skulle enligt nämnda grund numerären understiga tre, skola ändock tre reservpolismän ställas till förfogande.*

Stads skyldighet att tillhandahålla reservpolismän skall för varje år bestämmas på grundvalen av de befolkningsuppgifter, som under nästföregående år av vederbörande statsmyndighet offentliggjorts.

Konungen äger — — — — — vara beridna.

2. Stad, så ock köping som i 1 § 1 mom. andra stycket sägs, må kunna åtaga sig att tillhandahålla reservpolismän även i den mån skyldighet enligt 1 mom. icke föreligger. Närmare föreskrifter härom meddelas av Konungen.

7 §.

1. Jämväl annan — — — — — understödd polis skola.

Då utomordentliga omständigheter därtill föranleda, äger Konungen förordna, att även annan befattningshavare vid polisväsendet än som avses i första stycket må användas för

(Föreslagen lydelse:)

skilt polisdistrikt eller som jämlikt Konungens förordnande är uppdelad i två eller flera sådana distrikt, skall polisstyrkan vara så stor, att staden må kunna, efter ty nedan sägs, av den regelbundet använda polispersonalen tillhandahålla polismän (reservpolismän) för att vid tillfälligt behov av polisförstärkning å annan ort där biträda vid upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet.

Stad, som i första stycket sägs, skall tillhandahålla en reservpolisman för varje fullt tal av 10 000 invånare; skulle enligt nämnda grund numerären understiga tre, skola ändock tre reservpolismän ställas till förfogande. *Antalet reservpolismän, som stad i enlighet med vad nu sagts skall tillhandahålla, fastställas för varje år på grundval av de befolkningsuppgifter, som under nästföregående år av vederbörande statsmyndighet offentliggjorts.*

2. Stad, som avses i 1 mom., må kunna åtaga sig att tillhandahålla större antal reservpolismän än som följer av vad i andra stycket av samma moment stadgas. Närmare föreskrifter härom meddelas av Konungen.

7 §.

Uppkommer i visst fall särskilt behov av tillfällig polisförstärkning och kan detta behov icke utan synnerlig olägenhet tillgodoses på annat sätt, äger länsstyrelsen förordna, att

(Nuvarande lydelse:)

polisverksamhet utom det område, för vilket han är anställd.

2. Närmare bestämmelser angående fjärdingsmäns och andra polis- mäns användning utom det område, för vilket vederbörande befattningshavare är anställd, meddelas av Konungen.

8 §.

Polisdistrikt är pliktigt att skäligen avlöna de fjärdingsmän, ordningsmän eller andra polismän, vilka jämlikt 2, 4, 5 eller 6 § skola finnas anställda i distriktet, samt de övriga befattningshavare, som för polisverksamhetens upprätthållande äro erforderliga, att med skälig pension förse innehavare av befattning, som är av stadigvarande beskaffenhet och av vilken befattningshavaren kan antagas bliva helt sysselsatt (ordinarie befattning), samt att, då befattningshavare avlidit i följd av skada, som åsamkats i tjänsten, till hans änka och barn utgiva skäligt familjeunderstöd ävensom till dödsboet utbetala skälig begravningshjälp.

Polisdistrikt åligger — — — — — av statsverket.

För särskilda — — — — — draga försorg.

I samband med fastställandet av den med viss befattning förenade lönen skall jämväl bestämmas, huru-

(Föreslagen lydelse:)

även annan befattningshavare vid polisväsendet än som avses i första stycket må inom länet användas för polisverksamhet utom det område, för vilket han är anställd. Då utomordentliga omständigheter därtill föranleda, äger Konungen förordna att befattningshavare som nyss sagts jämväl eljest må användas för polisverksamhet utom anställningsområdet.

2. Närmare bestämmelser angående polismäns användning utom det område, för vilket vederbörande befattningshavare är anställd, meddelas av Konungen.

8 §.

Polispersonal, som jämlikt 2, 4, 5 eller 6 § finnes anställd i polisdistrikt och som avses i ett av Konungen efter riksdagens hörande fastställt avlöningsreglemente, skall av polisdistriktet avlönas enligt bestämmelserna i nämnda reglemente samt åtnjuta övriga i reglementet angivna förmåner. Polisdistrikt är pliktigt att med skälig pension förse innehavare av befattning, som är av stadigvarande beskaffenhet och av vilken befattningshavaren kan antagas bliva helt sysselsatt (ordinarie befattning) samt att, då befattningshavare avlidit i följd av skada, som åsamkats i tjänsten, till hans änka och barn utgiva skäligt familjeunderstöd.

Då befattning inrättas, skall bestämmas om den skall vara ordinarie eller ej.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

vida befattningen skall vara ordinarie.

Har landsting — — — — — å landstinget.

Angående polisdistrikts — — — — — i 15 §.

11 §.

1. Befogenhet att tillsätta ordinarie befattningshavare vid polisväsendet samt att i fall, då sådant enligt gällande bestämmelser må ske, från tjänsten på grund av visad olämplighet skilja ordinarie befattningshavare eller *extra* befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år i följd, *tillkommer i stad länsstyrelsen*.

2. Befogenhet att i *stad* tillsätta och entlediga befattningshavare i andra fall *än som avses i 1 mom.*, så ock att, där så erfordras, bestämma den ort, där befattningshavare skall vara bosatt, *tillkommer vederbörande polischef*.

3. Då *innehavare av fjärdingsmansbefattning* skall tillsättas, har landsfiskalen att avgiva yttrande angående de sökande med uttryckligt angivande beträffande varje sökande, huruvida landsfiskalen anser honom fullt lämplig för befattningen eller icke. Därefter skall i polisdistrikt, som består av en kommun eller del av sådan, kommunen förrätta val av *fjärdingsman*. Den sålunda valde skall av länsstyrelsen förordnas till *fjärdingsman*, där icke särskilda skäl annat föranleda. Består polisdistrikt av mer än en kommun och har för polisverksamhetens upprätthållande bildats kommunalförbund, *tillkommer valrätt, som nyss*

11 §.

1. *I polisdistrikt, som helt eller delvis består av stad, tillkommer det länsstyrelsen* att tillsätta ordinarie befattningshavare vid polisväsendet samt att i fall, då sådant enligt gällande bestämmelser må ske, från tjänsten på grund av visad olämplighet skilja ordinarie befattningshavare eller *annan* befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år i följd.

2. Befogenhet att i *polisdistrikt, som i 1 mom. sägs*, tillsätta och entlediga befattningshavare i andra *än där avsedda* fall så ock att, där så erfordras, bestämma den ort, där befattningshavare skall vara bosatt, *tillkommer vederbörande polischef*.

3. Då i *polisdistrikt, vilket ej omfattar stad eller köping eller del därav*, skall tillsättas *innehavare av polismansbefattning, som icke är befälstjänst (fjärdingsmansbefattning)*, har landsfiskalen att avgiva yttrande angående de sökande med uttryckligt angivande beträffande varje sökande, huruvida landsfiskalen anser honom fullt lämplig för befattningen eller icke. Därefter skall i polisdistrikt, som består av en kommun eller del av sådan, kommunen förrätta val av *sådan polisman*. Den sålunda valde skall av länsstyrelsen förordnas till *innehavare av befattningen*, där icke särskilda skäl annat föranleda. Består

(Nuvarande lydelse:)

sagts, förbundets direktion. Har kommunalförbund icke bildats, skola samtliga till polisdistriktet hörande kommuner var för sig företaga val *av fjärdingsman*. Enas kommunerna om valet, skall vad ovan stadgats om val i polisdistrikt, som består av en kommun, äga tillämpning. Falla kommunernas val å olika personer, skall en av de av kommunerna valde av länsstyrelsen förordnas till *fjärdingsman*, där icke särskilda skäl annat föranleda.

4. Med den inskränkning, som följer av stadgandet i 3 mom., utövas *de befogenheter, som avses i 1 och 2 mom., för landsbygden* av länsstyrelsen. Befogenheten att tillsätta och entlediga vikarie för befattningshavare skall dock tillkomma polischefen.

5. Vad i denna paragraf stadgats om *fjärdingsmän och andra* befattningshavare vid polisväsendet skall icke äga tillämpning å de vid polisväsendet anställda statstjänstemännen, polismästare, andra ledamöter av poliskammare, polisdomare, polisintendenter, stadsfiskaler, polisassessorer, polissekreterare eller polisnotarier.

13 §.

2. Innan annan ordinarie befattningshavare än *ordinarie fjärdingsman* tillsättes i polisdistrikt, där *polisnämnd finnes tillsatt*, skall näm-

(Föreslagen lydelse:)

polisdistrikt av mer än en kommun och har för polisverksamhetens upprätthållande bildats kommunalförbund, tillkommer valrätt, som nyss sagts, förbundets direktion. Har kommunalförbund icke bildats, skola samtliga till polisdistriktet hörande kommuner var för sig företaga val. Enas kommunerna om valet, skall vad ovan stadgats om val i polisdistrikt, som består av en kommun, äga tillämpning. Falla kommunernas val å olika personer, skall en av de av kommunerna valde av länsstyrelsen förordnas till *innehavare av befattningen*, där icke särskilda skäl annat föranleda.

4. Med den inskränkning, som följer av stadgandet i 3 mom., utövas *i andra polisdistrikt än dem som avses i 1 mom. de i 1 och 2 mom. nämnda befogenheterna* av länsstyrelsen. Befogenheten att tillsätta och entlediga vikarie för befattningshavare skall dock tillkomma polischefen.

5. Vad i denna paragraf stadgats om befattningshavare vid polisväsendet skall icke äga tillämpning å de vid polisväsendet anställda statstjänstemännen, polismästare, andra ledamöter av poliskammare, polisdomare, polisintendenter, stadsfiskaler, polisassessorer, polissekreterare eller polisnotarier.

13 §.

2. Innan annan ordinarie befattningshavare än *sådan som avses i 11 § 3 mom.* tillsättes, skall, efter det polischefen *yttrat sig* angående de

(Nuvarande lydelse:)

den hava erhållit tillfälle att, efter det polischefen avgivit yttrande angående de sökande, till länsstyrelsen avgiva sådant yttrande. Finnes polisenämnd icke tillsatt, skall tillfälle att avgiva yttrande angående de sökande i stället lämnas i stad magistraten eller, där sådan ej finnes, drättselkammaren samt å landet vederbörande kommunalförbundsdirektion eller kommunalnämnd.

14 §.

1. Varder i polisdistrikt eller av landsting i avseende å befattningshavare vid polisväsendet beslut fattat angående *avlöning*, pensionering, familjeunderstöd eller *begravningshjälp* eller i fråga, som avses i 8 § 4 stycket, skall beslutet underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Beslut angående *avlöning*, pensionering, familjeunderstöd eller *begravningshjälp* må ej ogillas på den grund att dylik förmån anses bestämd till för lågt belopp, med mindre beloppet uppenbarligen icke är skäligt. Vägras fastställelse, skall skäl därtill uppgivas.

Om beslut, som eljest fattas angående polisväsendets organisation, skall anmälan göras hos länsstyrelsen.

2. Finner länsstyrelse, att *avlöning*, pension, familjeunderstöd eller *begravningshjälp* av polisdistrikt eller landsting bestämts till belopp, som uppenbarligen icke är skäligt, eller att polisdistrikt eller landsting eljest uppenbarligen åsidosätter sina

(Föreslagen lydelse:)

sökande, tillfälle att avgiva yttrande hava beretts polisenämnd, där sådan finnes, och eljest vederbörande drättselkammare, kommunalnämnd eller kommunalförbundsdirektion.

14 §.

1. Varder i polisdistrikt eller av landsting i avseende å befattningshavare vid polisväsendet beslut fattat angående pensionering eller familjeunderstöd, skall beslutet anmälas hos länsstyrelsen.

Om beslut, som fattas angående polisväsendets organisation, skall sådan anmälan jämväl göras.

2. Finner länsstyrelse, att polisdistrikt eller landsting uppenbarligen åsidosätter sina åligganden enligt denna lag, skall länsstyrelsen hos polisdistriktet eller landstinget göra framställning om rättelse.

*(Nuvarande lydelse:)**(Föreslagen lydelse:)*

åligganden enligt denna lag, skall länsstyrelsen hos polisdistriktet eller landstinget göra framställning om rättelse.

Vidtages ej — — — — — vite fälla.

15 §.

2. Till kostnaden för avlöning av befattningshavare vid polisväsendet, vilken anställts för landstingsområde, så ock till kostnaden för avlöning av den, som i polisdistrikt, varom i 1 § 1 mom. tredje stycket förmäles, innehar eller uppehåller ordinarie befattning, bidrager statsverket med hälften. Efter *enahanda grund* utgiver statsverket bidrag till landstings eller *dylikt* polisdistrikts kostnad för familjeunderstöd och begravningshjälp samt för sjukvård, som må tillkomma för landstingsområdet eller i polisdistriktet anställd befattningshavare vid skada, som i tjänsten åsamkats honom.

15 §.

2. Till kostnaden för avlöning av befattningshavare vid polisväsendet, vilken anställts för landstingsområde, så ock till kostnaden för avlöning av den, som i polisdistrikt, varom i 1 § 1 mom. tredje stycket förmäles, innehar eller uppehåller ordinarie befattning, bidrager statsverket med hälften, *dock att, i den mån kostnaden belöper å stad eller köping som den 1 januari 1953 hade minst 5 000 invånare, statens bidrag utgår med en fjärdedel av kostnaden. Konungen äger förordna, att bidrag efter sistnämnda grund skall utgå jämväl till viss stad eller köping, som därefter uppnår ett invånarantal av 5 000, så ock, där invånarantalet i viss stad eller köping sjunkit under 5 000, medgiva att bidrag skall utgå med hälften av kostnaden.*

Efter *motsvarande grunder* utgiver statsverket bidrag till landstings eller i *första stycket avsett* polisdistrikts kostnad för familjeunderstöd och begravningshjälp samt för sjukvård, som må tillkomma för landstingsområdet eller i polisdistriktet anställd befattningshavare vid skada, som i tjänsten åsamkats honom.

Till kostnaden — — — — — en femtedel.

3. Ordinarie befattningshavare, vilken anställts för landstingsområde eller i polisdistrikt, som *avses i 1 § 1 mom. tredje stycket*, må pensions-

3. Ordinarie befattningshavare, vilken anställts för landstingsområde eller i polisdistrikt, som *helt eller delvis består av annan kommun än*

(Nuvarande lydelse:)

försäkras i statsanstalt enligt vad därom finnes särskilt stadgat. Vill landsting eller polisdistrikt på annat sätt ombesörja pensionering av sådan befattningshavare, bidrager statsverket med en tredjedel av den utgående pensionen.

4. Till polisdistrikt — — — — — fastställas av Konungen.

Har polisdistrikt — — — — — meddelas av Konungen.

Har polisdistrikt tillhandahållit reservpolispersonal, bestrider statsverket för den tid, då reservpolismännen tjänstgjort utom distriktet, dettas jämlikt 1 mom. andra stycket beräknade kostnad för avlöning av ifrågavarande antal polismän ävensom alla av tjänstgöringen uppkommande särskilda kostnader.

5. Om befattningshavare vid polisväsendet i annat fall än som avses i 1 eller 4 mom. på grund av föreskrift i denna lag tjänstgör utom det område, för vilket han är anställd, bestridas därigenom uppkommande särskilda kostnader av statsverket. Därjämte skall, oavsett huruvida eljest statsbidrag utgår till befattningshavarens lön, vad av lönen belöper å tid, som han sålunda tjänstgör, helt bestridas av statsmedel. Har för sådan tjänstgöring använts elev vid någon av staten bekostad eller understödd polisskola, och uppbär sådan elev under tjänstgöringstiden icke lön eller motsvarar hans lön icke

(Föreslagen lydelse:)

stad eller köping, må pensionsförsäkras i statsanstalt enligt vad därom finnes särskilt stadgat. Vill landsting eller *dylikt* polisdistrikt på annat sätt ombesörja pensionering av sådan befattningshavare, bidrager statsverket med en tredjedel av den utgående pensionen.

4. Till polisdistrikt — — — — — fastställas av Konungen.

Har polisdistrikt — — — — — meddelas av Konungen.

Har polisdistrikt tillhandahållit reservpolispersonal, bestrider statsverket för den tid, då reservpolismännen tjänstgjort utom distriktet, dettas jämlikt 1 mom. andra stycket beräknade kostnad för avlöning av ifrågavarande antal polismän ävensom alla av tjänstgöringen uppkommande särskilda kostnader. *Vad nu sagts om gottgörelse för avlöningskostnader skall dock, då polisdistriktet utgör del av landsfiskalsdistrikt, icke gälla i den mån reservpolispersonalen tjänstgjort inom annan del av samma landsfiskalsdistrikt.*

5. Om befattningshavare vid polisväsendet i annat fall än som avses i 1 eller 4 mom. på grund av föreskrift i denna lag tjänstgör utom det område, för vilket han är anställd, bestridas därigenom uppkommande särskilda kostnader av statsverket. Därjämte skall, oavsett huruvida eljest statsbidrag utgår till befattningshavarens lön, vad av lönen belöper å tid, som han sålunda tjänstgör, helt bestridas av statsmedel. *Vad nu stadgats om att statsverket skall bestrida vissa lönekostnader skall dock, då det polisdistrikt, för vilket befattningshavaren är anställd, utgör del av landsfiskalsdistrikt och*

(Nuvarande lydelse:)

lägsta lön för ordinarie polisman i den stad, där polisskolan är förlagd, skall dessutom till honom av statsmedel utgå ett belopp motsvarande denna lön eller skillnaden mellan denna och den lön han åtnjuter.

(Föreslagen lydelse:)

statsbidrag jämlikt 2 mom. utgår till befattningshavarens lön, icke gälla i den mån han tjänstgör inom annan del av samma landsfiskalsdistrikt.

Har för sådan tjänstgöring som i första stycket sägs använts elev vid någon av staten bekostad eller understödd polisskola, och uppbär han under tjänstgöringstiden icke lön eller motsvarar hans lön icke lägsta lön för ordinarie polisman i den stad, där polisskolan är förlagd, skall dessutom till honom av statsmedel utgå ett belopp motsvarande denna lön eller skillnaden mellan denna och den lön han åtnjuter.

20 §.

Klagan över — — — — — är bestämd.

Klagan över — — — — — nyss sagts.

Över vägrad fastställelse av beslut, som avses i 14 § 1 mom. första stycket, må klagan föras jämväl av den, som fattat beslutet.

20 §.

Om denna lags ikraftträdande och om särskilda bestämmelser, vilka erfordras för ikraftträdandet eller eljest i samband med övergången till nya avlönings- eller pensioneringsbestämmelser, förordnar Konungen.

Vid tillämpning av 15 § 2 och 3 mom. i deras lydelse efter denna lags ikraftträdande skall med befattningshavare vid polisväsendet icke avses stadsfiskal.

Köpingarna Malmköping och Mönsterås, vilka vid tillämpningen av de genom denna lag ändrade bestämmelserna voro likställda med landskommuner, skola jämväl vid tillämpningen av denna lag vara likställda med sådana kommuner.

2) Förordning

om ändring i förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.

Härigenom förordnas, att 1 § 1—4 mom. och 2 § förordningen den 6 juni 1925 med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. skola upphöra att gälla, att nummerbeteckningen »5.» å 1 § 5 mom.¹ nämnda förordning skall utgå samt att i 3 § 1 mom. b) och i 5 § första stycket samma förordning orden »som avses i 1 § 1 mom.» skola utbytas mot orden »som utan hans eget förvälande åsamkats honom i tjänsten».

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen förordnar.

I anledning av propositionen har inom riksdagen väckts två motioner, nämligen nr 401 i första kammaren av herr *Anderberg m. fl.* och nr 505 i andra kammaren av herr *Ahlsten m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, hemställes, »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 168 måtte uttala sig för fortsatta överväganden om ett förstatligande helt eller delvis av polisväsendet och hos Kungl. Maj:t anhålla om ett förslag i frågan till nästa års riksdag».

Propositionen och motionerna, vilka hänvisats till lagutskott och tilldelats första lagutskottet, har enligt överenskommelse mellan statsutskottet och första lagutskottet hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och första lagutskott.

Beträffande de skäl, som ligger till grund för de i propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, vilka motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Inledning.

Frågan om reformer på polisväsendets område, eventuellt i form av en omorganisation eller ett förstatligande av polisen, har länge stått på dagordningen och varit föremål för statsmakternas intresse. Bakgrunden härtill är i första hand att den organisation, polisen erhöll genom 1925 års polislagstiftning och den utbyggnad härav, som skedde med den s. k. statspolisens

¹ Senaste lydelse av 1 § 5 mom., se 1932: 243.

inrättande 1932, icke inneburit en i allo tillfredsställande ordning. Polisorganisationen har visat sig vara behäftad med åtskilliga brister och både av kommunala huvudmän och från polishåll har vid olika tillfällen krävts en genomgripande reform av denna organisation. Sedan 1938 års riksdag anhallit om utredning av frågan huruvida och i vilken omfattning polisväsendet borde förstätligas, uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilda sakkunniga — 1939 års polisutredning — att verkställa denna utredning.

Den 14 november 1944 avgav 1939 års polisutredning betänkande (SOU 1944: 53 och 54) med förslag att polisväsendet skulle förstätligas och därvid organiseras efter samma principer som de statliga verken. Detta förslag ut-sattes emellertid vid remissbehandlingen för stark kritik och ansågs därför icke böra läggas till grund för proposition till riksdagen. Sedermera har landsfogden H. A. Enhörning år 1947 i egenskap av särskilt tillkallad sakkunnig avgivit en promemoria angående en central polisinspektion. Icke heller denna promemoria har lett till några åtgärder.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 tillkallade dåvarande chefen för inrikesdepartementet samma dag sakkunniga för att verkställa utredning rörande polisväsendets organisation och framlägga därav föranledda förslag. Dessa sakkunniga, 1948 års polisutredning, avlämnade i april 1951 betänkande angående polis- och åklagarväsendets organisation (SOU 1951: 8).¹ I betänkandet framlägger utredningen två alternativa förslag, av vilka det ena innebär vissa reformer inom en i princip bibehållen kommunal polisorganisation och det andra avser ett förstätligande av polisväsendet. Utredningen förordar närmast det förra alternativet.

Betänkandet har varit föremål för ett vidlyftigt remissförfarande. Yttranden har sålunda avgivits av ett stort antal myndigheter, kommunala organ och sammanslutningar.

Flertalet av de hörda myndigheterna och organisationerna anser att polisväsendet liksom hittills bör stå under kommunalt huvudmannaskap, men meningarna är delade i fråga om reformens omfattning inom denna ram.

Ärendet har därefter övervägts inom inrikesdepartementet. Härvid har befunnits, att de allvarligaste bristerna i den nuvarande polisorganisationen torde kunna botas och de viktigaste reformkraven tillgodoses utan en genomgripande nyordning av organisationen. Riktlinjer för en sådan begränsad lösning har dragits upp i en inom departementet utarbetad, den 2 januari 1953 dagtecknad promemoria angående vissa reformer på polisväsendets område. Vid promemorian har fogats ett utkast till lag om ändring i vissa delar av polislagen den 6 juni 1925 (nr 170).

Över promemorian och det därvid fogade lagutkastet har yttranden inhämtats från ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

¹ De sakkunniga var bankdirektören K. E. Rosander, ordförande, samt ledamöterna av riksdagens första kammare redaktören A. K. Gillström och godsägaren A. F. Mannerskantz, ledamöterna av riksdagens andra kammare redaktören K. A. E. Bergström och lantbrukaren G. K. V. Larsson i Luttra ävensom landssekreteraren M. Stiernström, ombudsmannen H. Svärd och statspolisintendenten G. Thulin.

I en gemensam skrivelse den 11 februari 1953 har *styrelserna för svenska stadsförbundet* och *svenska landskommunernas förbund* hemställt, att erforderliga åtgärder måtte skyndsamt vidtagas för åstadkommande av en sådan ordning att polispersonalens avlönings- och pensionsförmåner kommer att bestämmas genom statliga reglementsföreskrifter.

Över denna skrivelse har *svenska polisförbundet* yttrat sig.

I propositionen berörs endast de spörsmål, som kräver reglering i lag. De anslagsfrågor, som sammanhänger med reformens genomförande under nästa budgetår, har anmälts särskilt i propositionen nr 171 (se härom utskottets utlåtande nr 12).

Sammanfattning av Kungl. Maj:ts förslag.

I propositionen föreslås åtgärder inom ramen för den bestående kommunala polisorganisationen i syfte att undanröja vissa brister i densamma och höja polisväsendets effektivitet. Tanken på att förstatliga rikets polisväsende avvisas däremot. Bland de föreslagna åtgärderna må särskilt nämnas följande. Bl. a. för att minska behovet av kriminalpolis på landsbygden förordas, att kriminalstatspolisen väsentligt utbygges. Genom en föreslagen lagändring beredes vidare i princip möjlighet för städer med mindre än 10 000 invånare samt för köpingar att ingå i gemensamt polisdistrikt med andra kommuner inom samma landsfiskalsdistrikt. De städer och köpingar, som får denna möjlighet, skall enligt förslaget erhålla statsbidrag för poliskostnader efter i huvudsak samma grunder som f. n. gäller för landskommuner. Därigenom vinnes, att polispersonalen i dessa städer och köpingar kan tas i anspråk för tjänstgöring utanför det egna polisdistriktet. — Efter hemställan från svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund framlägges principförslag om, att ett bindande statligt avlöningsreglemente skall införas för den kommunala polispersonalen.

De nya bestämmelserna föreslås skola träda i kraft på dag som Kungl. Maj:t bestämmer.

Allmänna synpunkter på en reform av polisväsendet.

Efter redogörelse för huvuddragen av den nuvarande polisorganisationen, 1939 och 1948 års polisutredningar samt remissyttrandena däröver, ävensom departementspromemorian och remissyttrandena över denna, har *föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund*, under denna rubrik i propositionen anfört följande:

»Vår nuvarande polisorganisation har sin grund i 1925 års polislagstiftning genom vilken fastslogs att polisväsendet är en kommunal angelägenhet

samt stadgades om statlig kontroll och för landsbygdens del om statliga bidrag till kostnaderna. Under de snart 30 år, som alltså förflutit sedan grundlinjerna för vårt polisväsen drogs upp, har de samhällsförhållanden som berör polisens verksamhet i hög grad ändrats och en snabb och genomgripande utveckling ägt rum. Vad som för polisens arbete kanske varit av den största betydelsen är de stora förändringar som skett på kommunikationsväsendets område. Särskilt den väsentligt ökade trafiken med motorfordon av olika slag har i och för sig medfört mera arbete och nya problem för polisen. Men därtill kommer, att kommunikationernas utveckling överhuvudtaget lett till att isoleringen mellan olika orter brutits och att befolkningens rörlighet ökats. Detta har även satt sin prägel på brottsligheten, som icke blott tilltagit i omfattning utan också delvis fått en annan karaktär än tidigare. För att polisen skall kunna komma tillrätta med brottsligheten i dess nuvarande former måste det ställas större krav än tidigare på polisens egen rörlighet och på dess utrustning ifråga om tekniska hjälpmedel etc. Vidare bör särskilt uppmärksammas den ökning av polisens arbetsbörda, som orsakats av rättegångsreformens genomförande. Denna ökning har medfört ett starkt behov av ytterligare kriminalpolisutbildad personal, som kan användas vid förundersökning rörande brott. I fråga om bekämpandet av brottsligheten har slutligen i olika sammanhang understrukits betydelsen av att polisen organiseras på sådant sätt och ges en sådan styrka att den i större omfattning kan verka som en brottsförebyggande faktor.

Mot bakgrunden av de angivna förhållandena och den utveckling som skett har det efterhand blivit alltmer uppenbart, att polispersonalen på många håll är otillräcklig för att lösa de vidgade uppgifter, som pålagts den, och att polisväsendet i allmänhet särskilt organisatoriskt är behäftat med åtskilliga brister, som minskar polisens effektivitet. Arten och omfattningen av dessa brister har ingående utretts av 1939 års och 1948 års polisutredningar. Vad utredningarna anfört härom har i allmänhet vitsordats av de remissinstanser som hörts. För egen del vill jag i det väsentliga instämma i de synpunkter som härvid framförts. Såsom utredningarna anmärkt måste polisväsendets lokala organisation anses otillfredsställande i vissa hänseenden. Indelningen i polisdistrikt är ojämn, i det att distrikten på vissa håll är alltför små för att kunna ligga till grund för en rationell organisation. Till en del synes detta bero på att nuvarande regler omöjliggör att stad eller köping förenas till ett distrikt med kringliggande landsbygd, med vilken den i polishänseende utgör en naturlig enhet. Bl. a. på grund av att distrikten stundom är för små har deras inre organisation ofta blivit svag. Särskilt har bristen på kriminalpolis varit kännbar, icke minst på landsbygden. Den 1 januari 1952 fanns i landskommunerna endast 16 man, som betecknas som kriminalpolis; i köpingarna var motsvarande antal 11. De krav som härigenom kommit att ställas på den mera rörliga polisen, framför allt den 1932 inrättade statspolisen, har ej kunnat helt tillgodoses, enär

denna polis är för fåtalig. Kriminalstatspolisens sammanlagda numerär är blott omkring 120 man. Även i de fall, då de lokala polisstyrkorna i och för sig är tillräckliga för att medge användning utanför distriktet vid uppkommande behov, hindrar ofta gällande bestämmelser att detta sker. Städers och köpingars polis kan överhuvudtaget endast i mycket begränsad omfattning användas utanför det egentliga tjänstgöringsområdet. De praktiska olägenheterna av denna de lokala polisstyrkornas bundenhet ligger i öppen dag. — Såsom en brist har även framhållits att polispersonalens anställningsförhållanden icke är i allo tillfredsställande och att mellan skilda polisdistrikt föreligger väsentliga olikheter i personalens löneställning utan att detta motiveras av motsvarande skillnad i arbetsuppgifter. Slutligen må framhållas, att man särskilt på landskommunalt håll i många fall anser att den gällande ordningen är otillfredsställande i så motto, att den icke ger kommunerna tillräckligt inflytande på utformningen av polisväsendet.

Bristerna i det nuvarande systemet, av vilka jag här nämnt några av de viktigaste, synes mig vara sådana, att åtgärder nu måste vidtas för att komma till rätta med dem. Detta har även utredningarna ansett, och behovet av en reform har allmänt vitsordats i remissyttrandena. Däremot är meningarna delade om reformens omfattning. Den centrala frågan har härvid varit om en radikal omgestaltning bör ske genom att polisväsendet förstatligas eller om bristerna kan botas och polisens effektivitet ökas inom ramen för den nuvarande ordningen att polisverksamheten i princip är en kommunal angelägenhet. Spörsmålet gäller alltså *h u v u d m a n n a s k a p e t* för polisen.

Beträffande denna fråga vill jag till en början erinra om, att den nuvarande organisationen bygger på en samverkan mellan staten och kommunerna. Den lokala polisorganisationen är i första hand en kommunal angelägenhet. Enligt polislagen åligger det i princip varje polisdistrikt att hålla den personal och sörja för de övriga anordningar, som fordras för att polisverksamheten skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt inom distriktet. Polisdistrikt utgör som jag tidigare framhållit en eller flera kommuner eller delar av kommuner såsom verksamma för polisväsendet. Ytterst vilar nämnda i polislagen stadgade förpliktelser på de särskilda städerna, köpingarna och landskommunerna. Statens medverkan i den lokala polisorganisationen består huvudsakligen i att staten på olika sätt bidrar till kommunernas kostnader för polisväsendet och genom sina organ utövar en viss kontroll över och ledning av organisationen. Om det befinnas att ett polisdistrikt uppenbarligen åsidosätter sina åligganden enligt polislagen, kan länsstyrelsen ingripa och påfordra rättelse.

Liknande former för samverkan mellan stat och kommun förekommer på flera andra områden av förvaltningen, t. ex. skolväsendet, den allmänna hälsovården, brandskyddet och civilförsvaret. Det är sålunda en vanlig ordning för att lösa uppgifter, som måste ombesörjas av det allmänna. Då

det därför i detta sammanhang som motiv för förstatligande hävdas, att ansvaret för ordning och säkerhet är en angelägenhet, som principiellt bör åvila staten och icke kan anses som någon naturlig kommunal uppgift, synes frågeställningen vara felaktig. Det torde över huvud taget icke vara möjligt att dra en fast gräns mellan principiellt statliga och principiellt kommunala uppgifter. Såsom framhållits av allmänna statsbidragsutredningen i dess nyligen avgivna betänkande¹ är det ett intresse för både staten och vederbörande kommun att den samhällliga verksamhet, som har anknytning till kommunen, bedrivs på ett ändamålsenligt och i allo tillfredsställande sätt, och den enda gräns som i praktiken kan upprätthållas mellan statliga och kommunala uppgifter utgöres av den faktiska arbetsfördelningen, sådan den angivits av statsmakterna. Grunden för denna arbetsfördelning bör enligt min mening icke vara annat än rena lämplighetsskäl, huvudsakligen av organisatorisk och ekonomisk art. I fråga om polisen träder särskilt effektivitetssynpunkten i förgrunden; frågan blir om en tillräcklig, effektiv och smidig organisation bäst nås i statens eller i kommunernas regi. Men även andra faktorer måste tillmätas betydelse; några av dem skall beröras i det följande.

1939 års polisutredning ansåg det erforderligt att polisen förstatligades, men denna uppfattning utsattes vid remissbehandlingen av utredningens betänkande för stark kritik. Efter ett grundligt övervägande av skälen för och emot ett förstatligande fann sig 1948 års polisutredning icke kunna ta ställning till frågan om huvudmannaskapet men uttalade, att de nödvändiga förbättringarna av polisorganisationen kunde åstadkommas inom ramen för den nuvarande ordningen med kommunalt huvudmannaskap. Jämväl flertalet av de remissinstanser, som hade att yttra sig över utredningens förslag, ansåg att polisväsendet nu och framgent borde vara kommunalt. Bl. a. motsatte sig svenska stadsförbundet med skärpa ett förstatligande av polisen. Från åtskilliga håll framhölls emellertid å andra sidan, att en statlig polis skulle vara mera effektiv och kunna organiseras och utnyttjas mera rationellt. Starka krav på ett förstatligande restes särskilt av landskommunernas förbund, som därvid främst åberopade att det kommunala medinflytandet på polisfrågorna var för ringa och att det kommunala intresset för frågorna minskat.

För egen del vill jag framhålla, att ett statligt organiserat polisväsen i och för sig självfallet innebär stora möjligheter att få en effektiv polisorganisation. 1948 års polisutredning har bl. a. pekat på att i fråga om samordning och samorganisation av polisverksamheten i stort statens huvudmannaskap erbjuder företräden framför ett kommunalt sådant. Vid den lokala polisens organisering genom kommunerna kommer det särskilda polisdistriktets eget behov att träda i förgrunden. Om staten handhar och svarar för organisationen kan däremot rikssynpunkten beaktas och över huvud taget

¹ SOU 1952: 44 s. 63.

rationalisering ske med hänsyn till hela samhällets behov. Genom att den statliga polisen skulle stå under en enhetlig ledning och kunna fritt utnyttjas utan att vara bunden till lokala tjänstgöringsområden skulle polisväsendet också i vissa hänseenden vinna i effektivitet.

Mot de antydda fördelarna av ett förstatligande måste emellertid vägas vad som talar för att bibehålla det kommunala huvudmannaskapet. Såsom den nuvarande ordningens förtjänster har — enligt min mening med rätta — framhållits åtskilliga omständigheter. Den kommunala organisationsformen är den i vårt land traditionella och har av gammalt förankring hos kommunerna och de kommunala organen. För städerna har det ända sedan medeltiden ansetts som en självklar och naturlig uppgift att genom någon form av polisväsen svara för allmän ordning och säkerhet. På landsbygden har de valda fjärdingsmännen representerat en liknande anknytning, även om de egentliga polisuppgifterna där tidigare åvilat de statliga länsmännen. — Det måste betraktas som en värdefull tillgång för polisverksamheten att den omfattas av intresse från kommunalt håll. Att ett sådant intresse förefinnes synes ägnat att underlätta för polismakten att i sin mången gång ömtåliga verksamhet tillvinna sig allmänhetens förtroende. Polisverksamheten är övervägande lokalt betonad och det är därför både naturligt och riktigt att organisationen i orterna först och främst tar sikte på de lokala förhållandena. Givetvis är de kommunala organen närmast till att bedöma dessa. Ett statligt polisväsende som omfattar hela landet och med ett centralt ämbetsverk i spetsen skulle medföra en ökad byråkratisering och centralisering och sannolikt även bli en tämligen tungrodd och stel apparat, även om alla möjligheter till rationalisering tillvaratages. Om polisen är kommunalt organiserad föreligger helt andra möjligheter till en smidig anpassning efter de lokala behoven. Särskilt viktigt är att det kommunala initiativet till organisationsändringar och förbättringar här kan göra sig gällande. Av nu nämnda skäl måste det anses som högeligen önskvärt, att kommunerna äger ett direkt inflytande på organisationen av den lokala polisen.

Av vad jag nu anfört torde framgå att enligt min mening goda skäl talar mot att draga in polisväsendet under den statliga organisationen. Hur än bedömningen av de angivna skälen utfaller måste för övrigt sägas, att den under lång tid prövade organisationsformen icke bör överges och ett därifrån radikalt avvikande nytt system, om vars verkningar meningarna är delade, i stället införas, om ej omständigheterna oundgängligen kräver det. Att den nuvarande ordningen är behäftad med brister med hänsyn till effektiviteten har jag förut framhållit. Det avgörande blir då om dessa brister kan botas även om polisväsendet bibehålles under kommunalt huvudmannaskap. Såsom jag skall utveckla i det följande är det min åsikt att så kan ske, och jag stödes härutinnan av 1948 års polisutredning och det övervägande antalet remissinstanser. I de remissyttranden, vari kräves för-

2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1953. 6 saml. 2 avd. Nr 11.*

statligande av polisen, anföres som skäl härför — utom effektivitetssynpunkter — att det kommunala inflytandet redan nu i realiteten är så svagt, att kommunerna börjar förlora intresset för polisfrågorna. Synpunkten, som med styrka framförts av landskommunernas förbund, är självfallet av stor vikt och bör beaktas då ställning tages till reformmöjligheterna.

Jag anser alltså, att polisen kan i erforderlig grad förstärkas och bristerna i polisorganisationen avhjälpas inom ramen för den bestående kommunala organisationen. På grund härav och under hänvisning till vad jag för övrigt anfört i denna fråga vill jag förorda att polisverksamheten liksom hittills skall vara en kommunal angelägenhet. Härmed har jag även tagit ställning till en tanke som framförts av landskommunernas förbund i yttrande över 1948 års polisutrednings betänkande, nämligen att genomföra ett förstatligande blott delvis så att polisen i de större städerna bibehålles som kommunal. Mot ett partiellt förstatligande av denna art har 1939 års polisutredning anfört bl. a. rättvisesynpunkter samt sådana skäl som att särskilda organisationssvårigheter skulle uppstå vid stadsbildning och inkorporering ävensom att ur rikssynpunkt polisorganisationen i viktiga hänseenden måste grundas på poliskårerna i de större städerna. För egen del anser jag att dessa synpunkter bestämt talar mot ett delvis genomfört förstatligande på sätt som diskuterats. En helt annan fråga är att särskilda skäl kan tala för att statlig polis skall finnas för visst begränsat område såsom f. n. är fallet i Boden och Kalix skyddsområde.

Polisväsendets effektivitet beror framför allt av polisens styrka och rörlighet. Förslag till ny polislagstiftning med syfte att särskilt i dessa hänseenden förbättra den nuvarande kommunala polisorganisationen har framlagts av 1948 års polisutredning. I en inom inrikesdepartementet i januari 1953 upprättad promemoria har förordats vissa mindre genomgripande åtgärder, vilka ansetts vara tillfyllest. De avser dels en väsentlig utökning av kriminalstatspolisen, dels ändringar i polislagen, så att det blir möjligt att köpingar och mindre städer gemensamt med landskommuner bildar polisdistrikt samt att de lokala polisstyrkorna användes utanför det egna distriktet i högre grad än nu. För genomförandet av de två sistnämnda åtgärderna föreslås ändrade statsbidragsgrunder. Statsverkets merkostnader för en polisreform i föreslagen omfattning beräknas per år till i runda tal 1,6 miljoner kronor för personalökningarna, 0,3 miljoner kronor för lokalhyra, expeditionsutgifter och andra med personalökningen sammanhängande löpande omkostnader samt 3,5 miljoner kronor för de ändrade grunderna för statsbidragen. Totala ökningen per år skulle alltså uppgå till omkring 5,4 miljoner kronor. Härtill kommer vissa engångskostnader för inköp av bilar och annan utrustning om cirka 0,6 miljoner kronor.

Den väsentliga utökning av kriminalstatspolisen (med sammanlagt 111 befattningshavare), som ifrågasättes i promemorian, måste ses mot bakgrunden av de brister som, enligt vad jag förut framhållit,

råder inom kriminalpolisorganisationen, särskilt på landsbygden. Det framstår som mycket angeläget att dessa brister botas och att den önskvärda effekten såvitt möjligt uppnås utan att kommunerna ytterligare belastas i ekonomiskt hänseende. I promemorian anges, att en förstärkning av kriminalstatspolisen både ur kostnads- och effektivitetssynpunkt är att förorda framför andra tänkbara åtgärder. De flesta remissinstanserna har också hälsat förslaget i förevarande del med tillfredsställelse. Kriminalstatspolisen har hittills på grund av sin förhållandevis ringa styrka normalt kunnat biträda endast vid utredning av de s. k. landsfogdemålen. En utökning sådan som den här ifrågasatta måste enligt min mening göra det möjligt, att kriminalstatspolis skulle kunna i viss omfattning medverka även vid sådana brottsutredningar, som leds av landsfiskalerna. I detta sammanhang vill jag särskilt åberopa vad statspolisintendenten anfört i sitt remissyttrande över promemorian. Jag är alltså av den meningen att en förstärkning av kriminalstatspolisen bör ske på i huvudsak det sätt som angivits i promemorian. Jag vill emellertid understryka att en sådan förstärkning icke innebär att polisdistrikten befrias från den i polislagen fastslagna skyldigheten att hålla polismän i den omfattning som normalt erfordras för polisverksamhetens ombesörjande inom vederbörande distrikt. Såsom i departementspromemorian angivits är det meningen att kriminalstatspolisen skall kunna tas i anspråk för utredningar av mera kvalificerade brottmål eller då den kommunala polisen tillfälligtvis fått en så stor arbetsbelastning att de lokala resurserna ej förslår. — Beträffande polisdistriktsindelningen och lokalpolisens rörlighet synes av promemorian och remissyttrandena däröver framgå att väsentliga förbättringar kan uppnås även inom ramen för den kommunala organisationsformen. De nuvarande olägenheterna beträffande polispersonalens anställningsförhållanden synes i viss mån kunna undanröjas genom införande av ett statligt avlöningsreglemente. I det följande kommer jag att närmare taga ställning till dessa frågor.

En mycket väsentlig förutsättning för att den kommunala organisationsformen skall fungera tillfredsställande är, såsom förnt nämnts, att kommunernas intresse för polisfrågorna hålles vid makt. Det är enligt min mening önskvärt, att det kommunala inflytandet bibehålles så starkt som möjligt och, där så kan ske, ytterligare befästs. Jag anser därför, att en inskränkning i den statliga kontrollen bör ske genom upphävande av de nuvarande bestämmelserna om skyldighet för polisdistrikten att underställa vissa beslut i polisfrågor länsstyrelsens prövning. — Ett särskilt problem innebär frågan om kommunernas inflytande i de gemensamma polisdistrikt, där samverkan mellan olika kommuner äger rum i kommunalförbundets form. Den kritik, som från kommunförbundets och enskilda kommuners sida riktats mot kommunalförbundsinstitutets nuvarande utformning, är enligt min mening ej oberättigad. Jag vill erinra om att jag nyli-

gen efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för att biträda med översyn av bl. a. lagstiftningen om kommunalförbund samt verkställa utredning av därmed sammanhängande spörsmål. Det torde kunna förväntas att utredningen skall leda till att man finner former för kommunal samverkan som, icke minst på polisväsendets område, bättre än de nuvarande tillgodoser intresset av ett verkligt kommunalt inflytande.

Innan jag övergår till att närmare redogöra för de reformer inom den kommunala polisorganisationen, som jag här ämnar föreslå, vill jag något beröra frågan om en förstärkning av polisväsendets högsta ledning. 1948 års polisutredning föreslog att en central rikspolisstyrelse skulle inrättas. Förslaget avstyrktes av en stor majoritet bland remissinstanserna; som skäl härför har bl. a. anförts att ett dylikt ämbetsverk lätt skulle få ställning av en polisen överordnad myndighet i alla angelägenheter och leda till en icke önskvärd centralisering och byråkratisering av polisväsendet. Ehuru ordningen med en central polisledning särskilt i vissa lägen självfallet skulle vara av värde, finner jag av olika skäl det icke erforderligt eller önskvärt att en sådan polismyndighet inrättas. Länsstyrelsernas ställning som högsta polismyndigheter i länen — en anordning som säkert erbjuder många fördelar — skulle svårligen kunna bibehållas. En central polisledning skulle dessutom säkerligen uppfattas som och i viss mån även innebära ett intrång i den kommunala bestämmanderätten och inverka menligt på kommunernas intresse för de polisiära angelägenheterna.

Otvivelaktigt behövs emellertid ett organ, som centralt kan ge råd och anvisningar i rationaliserings- och organisationsfrågor på polisväsendets område. Det i departementspromemorian framlagda och av flertalet remissinstanser tillstyrkta förslaget om en förstärkning på denna punkt av inrikesdepartementets personal synes vara uttryck för en riktig tanke. Denna förstärkning bör enligt min mening i första hand ske genom att en sakkunnig i polisfrågor knytes till departementet på sådant sätt, att han helt kan ägna sig åt uppdraget. Härjämte synes det böra övervägas att tillkalla en kommitté vari bl. a. ingår företrädare för den statliga organisationsexpertisen och de berörda kommunförbunden. Detta organ skulle i första hand ha till uppgift att på framställning av länsstyrelser eller kommuner göra organisationsundersökningar inom polisdistrikten. Tills vidare torde dock något särskilt organ icke böra inrättas för ändamålet utan uppgiften försöksvis läggas på sakkunniga företrädare för de berörda intressena, vilka skulle tillkallas för att inom departementet biträda med handläggning av dessa frågor.»

Motionärerna anser, att det bort vara nödvändigt att på ett mera allsidigt sätt än vad som framgår av propositionen pröva förutsättningarna för ett förstatligande helt eller delvis av polisväsendet. Statsfinansiella skäl kunde icke i längden åberopas som hinder för genomförande av en rationell

arbetsfördelning mellan staten och kommunerna. Härvidlag vore det ytterst fråga om en avvägning mellan den progressiva stats- och den proportionella kommunalbeskattningen. Den föreslagna utbyggnaden av kriminalstatspolisen vore säkerligen ett led i rätt riktning, om denna utbyggnad finge betraktas som ett första led i ett successivt förstatligande. — Vidare har motionärerna anfört bl. a. följande:

»Vi kunna sålunda icke betrakta det nu framlagda förslaget som en slutgiltig lösning. En sådan lösning kan enligt vår mening ligga endast i ett förstatligande av polisväsendet. Om detta icke i sin helhet kan anses moget för ett förstatligande, synes oss den i propositionen uppdragna gränsen för rätt till statsbidrag kunna vara vägledande vid ett partiellt förstatligande. I kommunerna liksom hos den lokala och regionala statliga polisledningen torde ett bifall till propositionens förslag icke komma att eliminera den rådande oklarheten. Då vi anse att frågan om ett förstatligande icke kan vara avförd genom det föreliggande förslaget, är det också nödvändigt att detta klart utsäges.»

Polisdistriktsindelning och mobilitet.

Sedan i propositionen i dessa hänseenden lämnats en redogörelse för gällande bestämmelser, 1948 års polisutredning, departementspromemorian och remissyttrandena, har *föredragande departementschefen* anfört bl. a. följande:

»Såsom jag redan tidigare framhållit är polislagens regler om indelning i polisdistrikt icke tillfredsställande. Eftersom en lämplig distriktsindelning enligt vad nyss sagts är av stor betydelse för polisorganisationens effektivitet, är det angeläget att bristerna på detta område i görligaste mån undanröjes.

Det kanske största hindret för en rationell indelning är den kategoriska bestämmelse, enligt vilken stad och köping alltid måste bilda eget polisdistrikt. Såsom 1939 års polisutredning framhållit bildar en stad eller köping ofta tillsammans med kringliggande bygd en naturlig enhet i polis-hänseende. Såsom torde ha framgått av vad jag förut anfört skulle väsentliga fördelar både ur organisatorisk och ekonomisk synpunkt i många fall stå att vinna, om polisväsendet för en sådan enhet kunde samorganiseras. Jag hänvisar i denna del även till vad som anförts i departementspromemorian och i yttrandena över densamma. Att ett starkt behov av lagändring här föreligger bekräftas av att det i särskilda fall inkommit framställningar om åtgärder, som skulle göra det möjligt för stad eller köping att förena sig med annan kommunal enhet till ett gemensamt polisdistrikt. Länsstyrelserna har också allmänt förordat en sådan ordning.

Även när det gäller den egentliga landsbygden måste det i många fall

vara förmånligt med tämligen stora polisdistrikt, detta icke minst såtillvida att de sammanlagda kostnaderna för polisväsendet genom rationaliseringsåtgärder kan nedbringas. Antalet polismän bör sålunda understundom kunna hållas lägre särskilt inom befälsgraderna och utgifterna för lokaler och utrustning o. dyl. begränsas. Erfarenheten har visat, att åtskilliga polisdistrikt överhuvudtaget varit för små för att kunna upprätthålla ett effektivt polisväsen. Särskilt gällde detta givetvis före kommunindelningsreformens genomförande. Men jag är ense med 1948 års polisutredning om att de förbättringar, som denna reform otvivelaktigt inneburit i förevarande hänseende, icke är så väsentliga, att den nya kommunindelningen överallt kan läggas till grund för indelningen i polisdistrikt. Det kan nämnas, att fortfarande omkring 70 landskommuner har mindre än 2 000 invånare och att omkring 250 sådana kommuner har ett invånarantal av 2 000—3 000.

Jag vill icke bestrida att den av 1948 års polisutredning föreslagna och av flertalet remissinstanser godtagna regeln — att polisdistrikt skall utgöras av åklagardistrikt om icke Kungl. Maj:t i undantagsfall medger annan indelning — ur polisiär synpunkt har flera fördelar och måhända är den mest rationella. Några av dessa fördelar har anförts i det föregående. I Södermanlands och Gotlands län och möjligen ytterligare något län har en sådan indelning också redan frivilligt genomförts så långt den nuvarande lagstiftningen medger detta. Några dåliga erfarenheter härav har icke redovisats. Trots detta anser jag mig icke böra förorda en tvingande bestämmelse av denna innebörd. Den medför nämligen, att kommunerna inom landsfiskalsdistriktet automatiskt föres samman till ett polisdistrikt, även om en sådan sammanslagning icke önskas från dessa kommuners sida. Särskilt från landskommunalt håll har framhållits, att detta utgör ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen och medför ett minskat reellt inflytande på polisärendenas handläggning. Dessa invändningar kan, som kommunalförbundsagen f. n. är konstruerad, icke fränkännas visst berättigande. Med hänsyn härtill och då det, som jag förut yttrat, måste anses önskvärt att det kommunala inflytandet på polisväsendets område bibehålles så starkt som möjligt, bör en dylik automatiskt verkande regel i fråga om polisdistriktsindelningen icke införas. Ofta torde man för övrigt kunna åstadkomma önskvärda organisatoriska förbättringar utan att samtliga kommuner inom ett landsfiskalsdistrikt sammanföres till ett polisdistrikt. Ett skäl som för närvarande kan åberopas för sammanförande av kommuner till gemensamt polisdistrikt bortfaller om, såsom jag kommer att förorda i det följande, polisen göres mobil inom landsfiskalsdistrikten. Om lagstiftningen angående kommunalförbund ändras i den riktning som jag förut nämnt, bör det vidare finnas förutsättningar för att kommunerna i ökad utsträckning skall finna det förenligt med sina egna intressen att frivilligt ingå i gemensamma polisdistrikt. Jag vill framhålla, att det icke numera — såsom fallet var före kommunindelningsrefor-

men — kan bli fråga om gemensamma polisdistrikt bestående av något större antal kommuner. Endast i ett mindre antal fall torde så många kommuner ingå i landsfiskalsdistrikt, att det överhuvudtaget kommer i fråga att ett polisdistrikt skall bestå av mer än tre kommuner eller delar därav.

I detta sammanhang må vidare framhållas, att nuvarande regler för polisdistriktsindelningens genomförande ger möjlighet att tvångsvis sammanföra två eller flera kommuner inom ett landsfiskalsdistrikt till ett polisdistrikt, om det för polisverksamhetens behöriga upprätthållande finnes särskilt påkallat. Då i sådana fall det allmänna intresset av ett effektivt polisväsen bör väga över kommunernas intresse av att själva i så stor utsträckning som möjligt få bestämma polisorganisationens utformning, när polisväsendet förblir kommunalt, anser jag att denna bestämmelse bör bibehållas. Såsom länsstyrelsen i Kopparbergs län framhållit kan det fortfarande tänkas bli nödvändigt att mot deras egen vilja sammanföra kommuner till ett polisdistrikt. Jag vill emellertid understryka, att ett sådant sammanförande icke kan ske utan att den i lagen angivna förutsättningen otvetydigt är för handen och att detta måste prövas från fall till fall.

Efter dessa mera principiella synpunkter vill jag närmare gå in på, hur polisdistriktsindelningen enligt min mening bör utformas. Utgångspunkten bör — liksom hittills och i enlighet med vad 1948 års polisutredning förutsatte — vara den att ett polisdistrikt icke skall kunna omfatta mer än ett åklagar (polischefs-) distrikt och icke heller utgöras av delar från flera sådana distrikt. Stad eller annan kommun, som bildar eget åklagardistrikt, skall alltså vara särskilt polisdistrikt (eller möjligen uppdelas i flera sådana). Det bör, såsom i departementspromemorian framhållits, öppnas möjlighet för städer och köpingar, som utgör del av landsfiskalsdistrikt, att med annan del av samma landsfiskalsdistrikt förena sig till ett gemensamt polisdistrikt. Beträffande köpingar bör denna möjlighet icke särskilt begränsas; köpingarna bör alltså ifråga om polisdistriktsindelningen överhuvudtaget jämföras med landskommunerna.

Vad angår städerna uppkommer emellertid särskilda problem, som delvis sammanhänger med reglerna om statsbidrag. I departementspromemorian har föreslagits, att städer med mer än 10 000 invånare (även om de utgör del av landsfiskalsdistrikt) fortfarande skall bilda särskilda polisdistrikt, där icke Kungl. Maj:t på grund av särskilda omständigheter medger att sådan stad får sammanläggas med annan kommun till gemensamt polisdistrikt. Skälen härtill är följande. Inom ett och samma polisdistrikt får den där anställda polispersonalen i princip användas fritt, utan begränsning till tjänstgöringsort eller dylikt. Om en stad får ingå i gemensamt polisdistrikt med en eller flera andra kommuner, medför detta, att de poliser, som staden bekostar, utan särskild ersättning kan komma att användas även i andra delar av polisdistriktet. Detta bör icke skäligen komma ifråga utan att staden åtnjuter allmänt statsbidrag efter liknande grunder

som de övriga delarna. I fråga om städer med mer än 10 000 invånare föreligger emellertid icke samma intresse för staten att låta dem få sådant bidrag. Dessa städer är nämligen för närvarande skyldiga att mot viss gottgörelse av statsmedel tillhandahålla reservpolispersonal, som den lokale polischefen (landsfiskalen) vid speciella behov kan disponera inom hela sitt distrikt. Vidare kan sådana städer åläggas att hålla statspolis. Överhuvudtaget torde i fråga om dessa städer i allmänhet icke föreligga samma behov av samorganisation i polishänseende med kringliggande landsbygd som i de mindre städerna och i köpingarna. Det är vidare självfallet att en begränsning av statsbidragsgivningen bör eftersträvas. Endast då särskilda skäl föreligger bör därför medges, att en stad med mer än 10 000 invånare får sammanläggas med annan kommun till gemensamt polisdistrikt och få rätt till statsbidrag. I promemorian framhålls, att undantagsregeln bör tillämpas restriktivt. Det enda som bör få föranleda dess tillämpning är intresset av en effektiv och rörlig polisorganisation.

Dessa synpunkter, som i allmänhet godtagits av remissinstanserna, måste enligt min mening anses bärande. Visserligen är det, som länsstyrelsen i Norrbottens län påpekat, icke något större antal städer inom landsfiskalsdistrikt som har ett invånarantal på över 10 000 och begränsningsregeln kan ur denna synpunkt sägas icke ha någon större räckvidd. Det bör emellertid framhållas, att 6 av dessa städer har mer än 15 000 invånare. Att ge statsbidrag åt polisväsendet i sådana förhållandevis stora städer, kan enligt min mening icke nu komma i fråga. Jag föreslår alltså, att den i promemorian föreslagna regeln genomföres.

I detta sammanhang vill jag anmärka, att en stad, som enligt nyssnämnda regel får tillstånd att ingå i gemensamt polisdistrikt, icke vidare bör vara skyldig att tillhandahålla reservpolis. Genom att staden får allmänt statsbidrag uppnår man, att den för stadens behov anställda polispersonalen blir allmänt mobil enligt stadgandet i 7 § 1 mom. första stycket polislagen. Det synes då meningslöst att låta staden förbli reservpolisstad och uppbära det därmed förenade särskilda statsbidraget.

För att undvika störande rubbningar i polisorganisationen är det nödvändigt, att de förändringar som kan uppkomma i städernas invånarantal icke automatiskt får återverka på polisdistriktsindelningen (och reglerna om skyldighet att tillhandahålla reservpolis). I promemorian föreslås, att invånarantalet den 1 januari 1953 i första hand skall vara avgörande och att sedermera inträdande förskjutningar endast efter särskilt förordnande av Kungl. Maj:t skall få ändra stadens ställning i polishänseende. Denna regel har så gott som undantagslöst godtagits av remissinstanserna, och jag finner den väl motiverad. Särskilt med hänsyn till frågornas betydelse ur statsbidragssynpunkt bör beslutanderätten tillkomma Kungl. Maj:t och icke vederbörande länsstyrelse.

Däremot bör länsstyrelserna givetvis behålla sin hittillsvarande beslutanderätt i fråga om landsfiskalsdistrikts indelning i polisdistrikt. Beträffande bestämmelserna härom i 9 och 10 §§ polislagen anser jag som förut antytts någon ändring ej erforderlig men anser mig böra stryka under att ett sammanförande tvångsvis av kommuner till ett polisdistrikt kan komma i fråga endast om särskilda skäl föreligger.

Vad angår polisdistriktens allmänna ställning och konstruktion avser jag icke heller att göra någon ändring. Inom varje polisdistrikt skall organisationen i princip planeras med hänsyn till vad som är lämpligt och behövt för hela distriktet. Bestämmelserna i 16 § polislagen bör kvarstå oförändrade. När ett polisdistrikt består av endast en kommun eller del av kommun, blir det alltså liksom hittills de allmänna kommunala organen, som kommer att handha polisfrågorna. Består polisdistriktet däremot av område från mer än en kommun, skall länsstyrelsen fortfarande kunna förordna om bildande av kommunalförbund i de fall då detta anses erforderligt; eljest skall det ankomma på kommunerna att reglera sitt mellanhavande genom avtal. Mellan kommuner inom samma polisdistrikt skall kostnaderna i princip fördelas efter polispersonalens sannolika användning i de särskilda delarna av distriktet. Jag vill ännu en gång erinra om att nya och förbättrade former för kommunernas samverkan inom kommunalförbunden är att vänta.

Utnyttjar man de ökade möjligheter till en lämplig polisdistriktsindelning, som de nu föreslagna bestämmelserna innebär, kommer detta att medföra avsevärda fördelar i fråga om polispersonalens användbarhet och rörlighet. Även om indelningsfrågorna löses på bästa sätt, kommer detta emellertid icke att räcka till för att åstadkomma en i sin helhet effektiv polisorganisation. Dessutom måste man bl. a. få till stånd en lämplig samverkan mellan de olika polisdistrikten, särskilt i form av en mera vidsträckt mobilitet. Bestämmelserna om mobilitet är som tidigare framhållits utformade i nära anslutning till reglerna om statsbidrag. Befattningshavare vid polisväsendet utom statspolis och reservpolis får som regel användas utanför anställningsdistriktet, endast under förutsättning att hans avlöning helt eller delvis bekostas av statsmedel. Detta är för närvarande fallet med poliserna i de egentliga landsbygdsdistrikten, däremot icke med poliserna i städer och med dem jämställda köpingar. Först då utomordentliga omständigheter därtill föranleder, kan Kungl. Maj:t förordna, att dessa sistnämnda poliser får användas utanför anställningsdistriktet. Stads- och köpingspolisernas bristande mobilitet kan såsom framgår av vissa remissyttranden leda till delvis orimliga konsekvenser. I den mån även städer och köpingar finge allmänna statsbidrag, skulle dessa olägenheter bortfalla. 1948 års polisutredning, som förordade att statsbidrag skulle utgå till alla kommuner, kunde därför också föreslå införandet av en allmän skyldighet för lokalpolisen att vid särskilt behov tjänstgöra utom vederbörande polis-

distrikt. I departementspromemorian föreslås, som jag tidigare antytt, att alla köpingar samt (i huvudsak) de städer, som den 1 januari 1953 hade mindre än 10 000 invånare, skall bli delaktiga av de allmänna statsbidragen. Detta skulle medföra att polispersonalen i nämnda städer och köpingar — tillhoppa omkring 800 man — skulle kunna användas efter samma grunder som poliserna i landsbygdsdistrikten. Samtidigt skulle landsbygdspoliserna i större utsträckning kunna utnyttjas i städer och köpingar. I promemorian framhålles, att om en köping eller stad, som enligt de föreslagna reglerna om distriktsindelningen skulle kunna sammanföras med annan kommun, likväl bildar eget polisdistrikt, så bör landsfiskalen (polischefen) trots detta vid behov av tillfällig förstärkning obehindrat kunna utnyttja köpingens eller stadens personal i annan del av landsfiskalsdistriktet. Likaså bör polischefen självfallet, när behov av polisförstärkning uppkommer i staden eller köpingen, kunna tillkalla sådan förstärkning från annan del av sitt verksamhetsområde, utan att som nu behöva vända sig till länsstyrelsen. I promemorian uttalades vidare, att om en reservpolisstad ingår i landsfiskalsdistrikt, landsfiskalen vid tillfälligt behov bör, utan medgivande från högre ort, få kommendera reservpolispersonalen till tjänstgöring i andra delar av landsfiskalsdistriktet.

Promemorians förslag i förevarande delar har endast föranlett erinringar i några få remissyttranden och jag kan i huvudsak ansluta mig till det samma. Förslaget påkallar icke någon ändring i polislagen utan endast i administrativt utfärdade författningar.

Med hänsyn till vad länsstyrelsen i Kopparbergs län anfört i sitt yttrande över departementspromemorian finner jag det emellertid tveksamt, huruvida den nu skisserade nya ordningen verkligen skulle medföra en helt tillfredsställande mobilitet för lokalpolisen. I yttrandet göres gällande, att länsstyrelsen i princip bör äga samma möjlighet att disponera över all polispersonal inom länet. Till stöd för denna mening åberopar länsstyrelsen några exempel, som får anses visa att väsentliga olägenheter i vissa fall kan uppkomma genom att de större städernas poliser (bortsett från stats- och reservpolis) normalt icke får användas utanför de egna distrikten. Exempelen är av två olika typer. Den ena typen avser stora idrottstävlingar och folkfester, som drar till sig en väldig publik och som för ordningens upprätthållande och trafikens reglerande fordrar mycket starka polisuppbåd. Vid dessa tillfällen tvingas länsstyrelsen att använda polispersonal från avlägsna orter i länet eller statspolis från andra län, trots att det i närbelägna större städer inom länet finns polispersonal, som skulle kunna utnyttjas för ändamålet om icke polislagens bestämmelser lade hinder i vägen. Den andra typen avser sådana fall då i samband med mord eller andra grova brott vissa vägspärrar bör anordnas och det av trafiktekniska skäl kan vara lämpligt att ordna spärrarna icke inom den större stad, som närmast beröres, utan på någon plats utanför stadsgränsen. Icke heller i ett

sådant fall kan man använda annan personal från staden än den fåtaliga reservpolisen, vilken ofta är alldeles otillräcklig. Spärrarna måste då ordnas av polis från annat håll och detta kan föranleda en besvärlig organisatorisk omgång och försening. — Länsstyrelsen förutsätter, att om polis från en större stad i något av de här avsedda fallen användes utanför stadens område, ersättning härför bör utgå till staden.

Jag vill erinra om, att de av länsstyrelsen i Kopparbergs län påpekade olägenheterna skulle uppkomma endast i den mån det är fråga om polisen i städer, som enligt de av mig tidigare förordade reglerna icke skulle få allmänt statsbidrag, d. v. s. i huvudsak städer med minst 10 000 invånare. I dessa städer finns alltid reservpolis och ibland även statspolis. Därmed torde det i regel vara ganska väl sörjt för sådana tillfälliga behov av polisförstärkning, som normalt uppkommer i angränsande orter. Enligt min mening kan det därför icke komma i fråga att införa en sådan allmän mobilitet inom länen som länsstyrelsen i Kopparbergs län synes avse. Den skulle medföra, att statsverket till följd av ersättningsreglerna i 15 § 5 mom. polislagen skulle komma att belastas med kostnader, som kunde uppgå till avsevärda belopp. Jag anser emellertid att man på annat sätt skulle kunna komma tillrätta med sådana undantagsfall, som det här närmast är fråga om, nämligen genom att bygga ut den undantagsregel, som nu finnes i 7 § 1 mom. andra stycket polislagen. Där stadgas att Kungl. Maj:t, då utomordentliga omständigheter därtill föranleder, kan förordna att även polispersonalen i icke statsbidragsberättigade kommuner får användas utanför anställningsområdet. Det bör enligt min mening icke möta något hinder att, i vissa avgränsade fall, till länsstyrelserna decentralisera rätten att på angivet sätt förfoga över sådan personal. Jag vill föreslå att regeln härom utformas så, att om det i visst fall uppkommer särskilt behov av tillfällig polisförstärkning och detta behov icke utan synnerlig olägenhet kan tillgodoses på annat sätt, länsstyrelsen skall äga förordna att även annan befattningshavare vid polisväsendet än sådan, till vars avlöning statsbidrag utgår, får inom länet användas för polisverksamhet utom anställningsområdet. Särskild ersättning för sådan tjänstgöring kommer då att lämnas av staten enligt reglerna i 15 § 5 mom. polislagen.»

Frågan om ett statligt avlöningsreglemente för den kommunala polispersonalen.

I denna fråga har *föredragande departementschefen* anfört hl. a. följande:
»Jag har här förut i olika sammanhang givit uttryck åt den principiella inställningen, att det kommunala inflytandet över polisorganisationen hör bibehållas så starkt som möjligt. Då det vidare från kommunalt håll förut rests invändningar mot ett statligt polislönerreglemente, har frågan om

utfärdandet av ett dylikt reglemente, som begränsar kommunernas nuvarande inflytande på och ansvar för polisernas löner, tidigare icke syns mig aktuell.

Jag är emellertid medveten om att ett statligt avlöningsreglemente skulle kunna innebära väsentliga fördelar. Det skulle främja en likformighet i lönesättningen olika polisdistrikt emellan. Såsom 1948 års polisutredning framhållit skulle ett för hela riket gemensamt polislönesystem även vara ägnat att höja polisens effektivitet, t. ex. genom att underlätta önskvärda förflyttningar från ett polisdistrikt till ett annat och personalens mera tillfälliga tjänstgöring i annat distrikt. Vidare synes det sannolikt, att ett statligt avlöningsreglemente skulle kunna medverka till att trygga arbetsfreden på det viktiga samhällsområde, som polisväsendet utgör. Under senare år har vid flera tillfällen öppna stridsåtgärder förekommit på detta område, och jag vill erinra om att de senast förda förhandlingarna mellan kommunförbunden och polisförbundet strandat i januari 1953.

De båda kommunförbunden har nu i sin gemensamma skrivelse den 11 februari 1953 hemställt om genomförandet av en sådan ordning, att polispersonalens avlönings- och pensionsförmåner bestämmas genom statliga reglements föreskrifter; och polisförbundet har i sitt yttrande över framställningen icke principiellt motsatt sig detta. Frågan om ett statligt avlöningsreglemente för polispersonalen har därmed kommit i ett nytt läge. De betänkligheter man kan hysa med avseende på ett sådant reglementes inverkan i frågan om kommunernas självbestämmanderätt har genom de berörda parternas ändrade inställning förlorat åtskilligt av sin betydelse. Efter förnyat övervägande av frågan och med hänsyn till de fördelar, som ett statligt avlöningsreglemente enligt vad förut framhållits skulle innebära, finner jag mig nu böra medverka till att den av kommunförbunden förordade ordningen kommer till stånd.

I anledning av kommunförbundets framställning har chefen för civildepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 februari 1953 tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med utredning angående polispersonalens löneförmåner. I direktiven för utredningen anföres bl. a. följande. Vid utredningen bör göras en ingående värdering av polispersonalens arbetsuppgifter i förhållande till närmast jämförbara statliga tjänstemannagrupper. På grundval därav bör undersökas vilka löneförmåner, som skäligen bör tillkomma polispersonalen. Utgångspunkten härvidlag skall vara det löneläge, som genom beslut vid 1952 års riksdag fastslagits för närmast jämförbara statliga tjänstemän. Utredningen bör självfallet avse inte bara den kontanta månadslönen utan också andra förmåner av lönekaraktär såsom t. ex. beklädnadsersättning. Däremot bör vid utredningen inte till behandling upptagas pensionsfrågor utan dessa torde få övervägas i annat sammanhang. Utredningen bör omfatta all polispersonal i högst kommissaries ställning. Vid utredningen bör

också övervägas, huruvida sådana skiljaktigheter i tjänstgöringsförhållandena föreligger å olika orter, som kan motivera en differentiering av polislönerna.

Det framhålles i direktiven vidare, att om statsmakterna skulle besluta att införa ett bindande statligt polislönereglemente, det bör ankomma på de sakkunniga att framlägga närmare riktlinjer för ett dylikt reglemente och överväga erforderliga övergångsanordningar.

Enligt min mening torde Kungl. Maj:t nu böra föreslå riksdagen att antaga sådana ändringar i polislagen, som i princip innebär, att ett bindande statligt avlöningsreglemente skall införas för den kommunala polispersonalen. Avsikten är att, därest riksdagen godtar detta förslag, frågan om antagande av ett dylikt reglemente skall underställas 1953 års riksdag under dess höstsession.

Frågan om en enhetlig reglering av polispersonalens pensionsförmåner torde som anförts i utredningens direktiv få övervägas i annat sammanhang.

Införandet av ett statligt polislönereglemente kommer att påkalla vissa ändringar icke blott i polislagen utan även i den s. k. polislöneförordningen.»

Statens bidrag till polisdistriktens kostnader.

I detta hänseende lämnas i propositionen till en början redogörelse för gällande bestämmelser, 1948 års polisutredning, departementspromemorian och remissyttrandena. *Föredragande departementschefen* har därefter anförts följande:

»Som jag förut framhållit hänger frågan om statsbidrag till polisdistriktens kostnader nära samman med spörsmålen om polisdistriktsindelningen och om lokalpolisens mobilitet. Detta gäller främst beträffande de allmänna statsbidragen, d. v. s. de bidrag som nu utgår till polisväsendet i landskommunerna. De speciella bidrag som staten betalar för stats- och reservpolis och polispersonal för hela rikets behov m. m. är i detta sammanhang av mindre intresse, och beträffande dessa statsbidragsformer har det icke nu ifrågasatts någon lagändring av principiell betydelse.

Jag ämnar därför nu behandla endast de allmänna statsbidragen och i första hand de allmänna statsbidragen till avlöningskostnader.

För närvarande bidrar staten, som förut nämnts, med hälften av kostnaden för avlöning och vissa andra förmåner till polis, som i polisdistrikt på den egentliga landsbygden innehar eller uppehåller ordinarie befattning; och till avlöningskostnader för den som i sådant distrikt innehar eller uppehåller icke ordinarie befattning bidrar staten med en femtedel.

1948 års polisutredning förordade en utvidgning av statsbidragsrätten enligt ett generellt system, som innebar att statsbidrag skulle utgå till alla

polisdistrikt, även sådana som omfattar städer och köpingar, och därvid beräknas med hänsyn till skatteunderlaget. På detta system grundade utredningen bl. a. sina förslag om en i lag fastställd polisdistriktsindelning, om en allmän mobilitet för lokalpolisen och om skärpt kontroll över polisdistrikten. Utredningen utarbetade emellertid också förslag till ett statsbidragssystem, anordnat efter nu gällande principer men utvidgat till att omfatta även alla städer och köpingar som icke bildar egna åklagardistrikt. Enligt detta system, kallat ersättningssystemet, skulle städer och köpingar med en folkmängd icke överstigande 5 000 få statsbidrag med 50 procent liksom landskommunerna; för andra städer och köpingar skulle bidraget utgå efter en i förhållande till invånarantalets ökning fallande skala, ned till minst 5 procent.

De remissinstanser, som yttrade sig över polisutredningens betänkande, godtog i allmänhet en utvidgning av statsbidragsrätten. I fråga om det lämpligaste sättet för statsbidragens beräkning var meningarna emellertid delade.

I departementspromemorian föreslogs att i princip även städer med mindre än 10 000 invånare (jämte i undantagsfall, efter Kungl. Maj:ts medgivande, större städer) samt köpingar skulle få statsbidrag efter samma grunder som landskommuner, varvid emellertid bidraget till städer och köpingar med minst 5 000 invånare såvitt gäller avlöningskostnaden för ordinarie polispersonal skulle utgå med endast 25 procent. Förslaget motiverades i huvudsak med hänvisning till de tidigare berörda reformerna ifråga om polisdistriktsindelning och mobilitet. — Promemorians förslag om ändring av statsbidragsgrunderna fick i det stora hela ett välvilligt mottagande av remissinstanserna.

När det gäller att ta ställning till den betydelsefulla frågan om statsbidragens utformning, är det av vikt att klargöra vilka rent principiella synpunkter som bör ligga till grund för avgörandet. 1948 års polisutredning framhöll, att man med statsbidragen i huvudsak kan avse att nå två olika mål, nämligen antingen en allmän fördelning av kostnadsbördan mellan staten och kommunerna eller ett avhjälpande av bristerna i den nuvarande polisorganisationen. Utredningen fann för sin del, att det visserligen från sistnämnda synpunkt fanns giltiga skäl för att staten borde åtaga sig ökade förpliktelser mot polisväsendet men att motiveringen för statsbidragen i främsta rummet borde byggas på det förhållandet, att polisverksamheten är ett gemensamt samhällligt intresse, en angelägenhet av vikt för riket i dess helhet. Om statsbidragen på detta sätt motiverades med hänsyn till statsintresset, kunde enligt utredningens mening icke gärna följa annat än att bidrag borde utgå till varje polisdistrikt, och det måste vidare anses skäligt att bidragen avvägdes så, att de olika kommunernas medlemmar betungades efter sin förmåga att bära kostnaderna. — Jag har tidigare under hänvisning till ett uttalande av allmänna statsbidragsutredningen häv-

dat, att det överhuvudtaget icke torde vara möjligt att dra en gräns mellan principiellt statliga och principiellt kommunala uppgifter. Därav följer också, att man vid utformningen av statsbidragsreglerna icke bör låta sig ledas av sådana synpunkter som att polisverksamheten skulle utgöra ett statsintresse. Det avgörande bör i stället även här vara rena lämplighets-skäl. I detta hänseende är att märka, att man innan statsmakterna tagit ställning till allmänna statsbidragsutredningens förslag torde böra göra så små avsteg som möjligt från det för närvarande tillämpade bidragssystemet. Utgångspunkten bör enligt min mening vara, att nu endast sådana avsteg bör göras som är nödvändiga för att i erforderlig mån öka polisväsendets effektivitet.

Genom vad jag nu sagt anser jag mig bl. a. ha bemött de från stadskommunalt håll resta yrkandena att städerna skulle ifråga om allmänt statsbidrag principiellt likställas med landskommunerna och de från olika håll framkomna förslagen att i bidragsunderlaget borde ingå även annat än lönekostnader, t. ex. kostnaderna för lokaler och utrustning. Mot sistnämnda förslag kan för övrigt även andra vägande invändningar göras, särskilt att det skulle vara svårt att fastställa allmängiltiga grunder för kostnadernas beräkning och att förslagets genomförande skulle framtvinga en vidlyftig kontrollapparat.

Med den utgångspunkt, jag nyss angivit, är det naturligt att jag i princip godtar de ändringar beträffande ifrågavarande statsbidrag, som föreslagits i departementspromemorian. Enligt vad jag förut framhållit motiveras dessa ändringar i huvudsak just med att de anses nödvändiga för reformerna ifråga om polisdistriktsindelning och mobilitet. Vissa detaljer i promemorians förslag anser jag mig emellertid böra ta upp till närmare behandling.

Det har av några remissinstanser föreslagits, att frågan om rätt till statsbidrag i viss utsträckning borde göras beroende av hur polisdistriktsindelningen skedde. Sålunda har bl. a. ifrågasatts, huruvida statsbidrag bör utgå till andra städer och köpingar än sådana som begagnar möjligheten att ingå i gemensamt polisdistrikt med annan del av samma landsfiskalsdistrikt. Till detta vill jag säga, att det ur mobilitetssynpunkt är av stort intresse att statsbidrag utgår även i dessa fall. Jag kan därför icke ansluta mig till förslagen ifråga.

Statskontoret har ansett sig böra avstyrka, att statsbidrag tillkommer även sådana städer med mindre än 10 000 invånare som alltjämt ligger utanför landsfiskalsdistrikt, detta eftersom det enligt ämbetsverkets mening icke föreligger någon rimlig proportion mellan statsverkets kostnader och den begränsade skyldighet att tillhandahålla polispersonal, som enligt promemoriaförslaget skulle åvila dessa städer. Det är här fråga om städerna Vetlanda, Falkenberg, Mariestad, Örnsköldsvik och Hudiksvall. Av dessa har Falkenberg, Mariestad och Hudiksvall endast obetydligt mindre än

10 000 invånare. Polispersonalen i de fem städerna uppgår till sammanlagt omkring 60 man. Enligt min mening kan vinsten av att denna personal får användas även utanför städernas områden icke anses obetydlig. Då vidare städer, som ingår i landsfiskalsdistrikt men ej begagnar möjligheten att bilda gemensamt polisdistrikt, enligt vad jag nyss sagt bör få statsbidrag, kan det svårigen motiveras att utesluta ifrågavarande fem städer från statsbidragsrätten.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har ifrågasatt, om icke statsbidrag för en s. k. polisuppsyningsman med bättre utbildning och högre avlöning än de vanliga fjärdingsmännen borde utgå med mer än 50 procent, förslagsvis 75 procent. Detta skulle närmast innebära en ny form av speciellt statsbidrag och kan enligt min mening icke för närvarande komma ifråga. Av samma skäl måste jag avvisa ett av svenska polisförbundet framställt förslag, att statsverket i vissa fall skulle betala hela kostnaden för befälstjänster.

Att städer med ett invånarantal, överstigande 10 000, icke annat än i särskilda undantagsfall bör få statsbidrag har jag närmare motiverat i samband med frågan om polisdistriktsindelningen.

Det har från något håll ifrågasatts, huruvida det är befogat med en så markerad gräns mellan städer under och städer över 5 000 som föreslagits i promemorian. Man har därvid gjort gällande, att det ur rättvisesynpunkt vore bättre, om statsbidraget finge successivt sjunka med ett stigande invånarantal. Jag medger, att varje gränsdragning här måste ske tämligen godtyckligt. Det är emellertid viktigt att få en praktikabel regel. Ett sådant system med flera olika trappsteg för statsbidragsprocenten skulle i tillämpningen ställa sig invecklat. Jag anser, att gränsdragningen vid ett invånarantal av 5 000 är väl avvägd och kan därvid i viss mån stödja mig på 1948 års polisutrednings förslag till det s. k. ersättningssystemet. Vidare vill jag framhålla, att enligt promemorians förslag ändringar i invånarantalet icke automatiskt skall återverka på statsbidragets storlek utan att härför skall fordras särskilt beslut av Kungl. Maj:t. Genom att stadga en lämplig övergångstid torde Kungl. Maj:t i viss mån kunna undvika stötande resultat av den ifrågavarande regelns tillämpning.

Jag kommer härefter till frågan, hur förhållandena skall gestalta sig i sådana gemensamma polisdistrikt, till vilka statsbidrag enligt de föreslagna reglerna skulle utgå med olika procenttal för skilda delar av distriktet. Styrelsen för svenska landskommunernas förbund har gjort gällande, att det överhuvudtaget icke är möjligt att inom samma polisdistrikt laborera med olika procentsatser för statsbidraget. Från andra håll har det påståtts, att städer och köpingar, berättigade till 25-procentigt statsbidrag, icke skulle kunna bilda kommunalförbund tillsammans med kommuner, berättigade till 50-procentigt sådant bidrag. Jag kan för min del icke finna något fog för dessa invändningar. Däremot vill jag gärna medge, att statsbidragen

till de ifrågavarande gemensamma distriktet måste ge upphov till vissa speciella problem. Det måste till en början konstateras, hur stor del av bidragsunderlaget som belöper på varje kommun (kommundel). Detta förutsätter en prövning, vilken i princip bör verkställas efter samma grund som redan finnes stadgad för kostnadsfördelningen inom gemensamma polisdistrikt, nämligen efter polispersonalens sannolika användning i de särskilda delarna av polisdistriktet. (Jämför 16 § fjärde stycket polislagen.) Denna prövning torde understundom komma att bli besvärlig. I vissa fall torde de för befattningshavarna fastställda stationeringsorterna eller tjänstgöringsdistriktet lämna ledning för bedömandet. Varje kommun skulle då ur statsbidragssynpunkt anses svara för de lönekostnader, som belöper på den inom kommunen tjänstgörande eller företrädesvis tjänstgörande personalen. I brist på säkrare grunder kan man också fördela lönekostnaderna mellan kommunerna efter folkmängdstalet eller, i enstaka fall, arealen i respektive delar av polisdistriktet eller efter båda dessa faktorer i förening. En ytterligare möjlighet är att fördela lönekostnaderna efter antalet skatte-kronor per kommun, så att varje kommun anses svara för så stor andel av de sammanlagda lönekostnaderna i distriktet, som belöper på kvoten mellan antalet skatte-kronor i kommunen och antalet skatte-kronor i hela distriktet. Även andra alternativ torde kunna tänkas. Det kan icke komma i fråga att i lag fastställa en enhetlig beräkningsgrund för alla fall utan det får i sista hand ankomma på varje länsstyrelse att såsom utbetalare av statsbidragen närmare pröva de rekvisitioner, som kommer från de gemensamma polisdistriktet. Givetvis är det emellertid önskvärt, att en fast beräkningsgrund finns bestämd för varje gemensamt distrikt och att denna överensstämmer med den grund som skall komma till användning vid fördelning av kostnaderna kommunerna emellan. I själva verket torde detta oftast bli fallet. Om kommunerna bildat kommunalförbund, skall förbundsordningen innehålla bestämmelser bl. a. om grunder för medlems skyldighet att tillhandahålla medel för verksamheten. En förbundsordning av ifrågavarande slag kan komma till stånd antingen genom att kommunerna enas om dess innehåll eller, om enighet icke uppnås, genom att länsstyrelsen förordnar i saken. Förhåller det sig på sistnämnda sätt, bör av länsstyrelsen bestämda grunder för kommunernas bidragsskyldighet utan vidare bli normerande även för statsbidragsunderlagets beräkning. Och har kommunerna enats om förbundsordningens innehåll, torde därvid fastställda grunder för kostnadernas fördelning böra godtagas ur statsbidragssynpunkt, om det icke är uppenbart att de är ägnade att leda till för högt sammanlagt statsbidrag för distriktet. Under samma förutsättning torde man också böra godtaga sådana motsvarande grunder, varom avtal träffats mellan kommuner i ett gemensamt polisdistrikt, som icke bildat kommunalförbund. Då ledning icke står att få av innehållet i förbundsordning eller avtal, har länsstyrelsen att fatta sitt avgörande efter en noggrann prövning

av omständigheterna i det särskilda fallet och torde därvid som regel kunna stödja sig på någon av de hjälpregler, som förut behandlats. Mera avsevärda svårigheter torde uppkomma endast första gången statsbidrag skall fastställas för ett gemensamt polisdistrikt av ifrågavarande slag. Det avgörande som därvid träffas torde bli prejudicerande för senare provningar. Givetvis måste emellertid beaktas förändringar som efter hand kan inträda t. ex. i fråga om polispersonalens sammansättning och indelning m. m.

Jag anser alltså, att de svårigheter som kan uppkomma i förevarande hänseende icke är större än att de väl låter sig bemästras.

Av vad jag här sagt framgår att jag även i fråga om detaljutformningen godtar promemorians förslag beträffande de allmänna statsbidragen till avlöningskostnader.

I fråga om ett i promemorian berört speciellt spörsmål vill jag här ytterligare tillägga följande. Enligt nuvarande bestämmelser skall, om en polisman användes utanför anställningsdistriktet, staten som regel ersätta distriktet bl. a. för den på tjänstgöringstiden belöpande lönen. I departementspromemorian har föreslagits, att denna ersättningsregel icke skall gälla om polismannen endast tjänstgjort i annat polisdistrikt inom samma landsfiskalsdistrikt. Mot detta förslag har ingen erinran framställts under remissbehandlingen. Enligt vad jag tidigare förordat bör en landsfiskal vid behov av tillfällig polisförstärkning få obehindrat använda polispersonalen inom sitt verksamhetsområde för tjänstgöring även utanför vederbörande anställningsdistrikt (men inom landsfiskalsdistriktets gränser). Detta bör emellertid gälla endast beträffande sådan polispersonal, till vars lön allmänt statsbidrag utgår. Det kan enligt min mening icke anses skäligen påkallat att utöver detta bidrag särskild ersättning för lön utgår i här avsedda fall av tjänstgöring utanför anställningsdistriktet. För egen del vill jag alltså förorda promemorians förslag även såvitt nu är i fråga men samtidigt understryka att i de undantagsfall då (efter förordnande av Kungl. Maj:t eller länsstyrelse) polisman, till vars avlöning statsbidrag icke eljest utgår, användes utanför anställningsdistriktet, särskild ersättning för lönekostnad givetvis skall betalas av staten.

Jag övergår nu till att behandla frågan om statsbidrag till polisdistriktens pensioneringskostnader.

För närvarande gäller som jag tidigare nämnt, att ordinarie befattningshavare i polisdistrikt på den egentliga landsbygden får pensionsförsäkras i statens pensionsanstalt (SPA), vilket innebär att minst hälften av pensioneringskostnaden täckes av statsmedel. Vill polisdistrikt sörja för pensionering av sådan befattningshavare på annat sätt, bidrar statsverket med en tredjedel av den utgående pensionen. Städer och med dem jämställda köpingar får icke något bidrag till sina motsvarande kostnader. — I fråga om anslutning till SPA gäller numera ett reglemente den 29 december 1949, nr 726, (SPA-reglementet).

1948 års polisutredning förordade, att rätten att pensionsförsäkra polispersonal i SPA skulle utvidgas till att avse även sådana städer och köpingar, som enligt utredningens förslag skulle ingå i gemensamma polisdistrikt med landskommuner. Däremot ansåg utredningen, att statsbidrag överhuvudtaget icke skulle utgå i de fall, då ett polisdistrikt löste pensioneringsfrågan på annat sätt än genom anslutning till nämnda anstalt.

I departementspromemorian framhålles, att de i SPA-reglementet upptagna bestämmelserna för närvarande är föremål för revidering av 1951 års pensionsutredning och att det i förevarande sammanhang icke kan förordas andra ändringar i den nuvarande ordningen än sådana som måste anses oundgängliga. Det föreslås därför att rätten att anlita SPA (eller i andra hand att få statsbidrag med en tredjedel av utgående pension) skulle utsträckas endast till sådana städer och köpingar, som ingår i gemensamt polisdistrikt med landsbygdsdel av samma åklagardistrikt. Stad eller köping, som enligt reglerna om polisdistriktsindelning skulle ha möjlighet att förena sig med landsbygd till ett gemensamt polisdistrikt men som icke begagnat denna möjlighet, skulle alltså i vart fall tills vidare icke i något avseende få statsbidrag till pensioneringskostnader.

Varken statskontoret, statens pensionsanstalt eller 1951 års pensionsutredning har motsatt sig den i promemorian föreslagna lösningen, men de har framhållit dess karaktär av provisorium. Vidare har det anmärkts, att särskilda övergångsbestämmelser torde vara påkallade för att hindra att (såvitt avser städer och med dem jämställda köpingar) statsbidrag utgår på sådan del av pension som belöper å tid, för vilken statsbidrag till lönen icke åtnjuts. Länsstyrelsen i Stockholms län har invänt, att förslaget om statsbidrag till pensioneringskostnader kan komma att medföra vissa orättvisor.

Jag vill för egen del understryka, att det nu endast är fråga om en provisorisk lösning av förevarande problem och att det i gällande regler bör göras endast sådana ändringar, som är ofrånkomliga. Tidigare har jag föreslagit, att köpingar och i viss omfattning även städer skall få ingå i gemensamma polisdistrikt med landskommuner och få allmänna statsbidrag till avlöningskostnader efter i princip samma grunder som sistnämnda kommuner. Det framstår då som nödvändigt, *dels* att enhetliga regler i pensionshänseende kommer att gälla inom varje sådant gemensamt distrikt, *dels* att någon försämring i fråga om statsbidragen till pensioneringskostnader icke inträder i jämförelse med vad som hittills gällt. Med hänsyn härtill finner jag mig böra godtaga den i promemorian föreslagna lösningen. Det torde visserligen vara riktigt som länsstyrelsen i Stockholms län invänt, att den nya ordningen understundom kan medföra verkningar vilka kommer att uppfattas som orättvisa, men detta torde i nuvarande läge icke kunna undvikas. De betänkligheter man eljest kunnat hysa måste enligt min mening vika med hänsyn till lösningens provisoriska natur.

Den här förordade nya ordningen i fråga om statsbidrag till pensionskostnader förutsätter ändringar såväl i polislagen som i SPA-reglementet. Därest riksdagen bifaller vad jag i det följande förordar, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga ändringar i nämnda reglemente, varvid pensionsåldern för kommissarie torde böra fastställas till 65 år.

Det torde vidare böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela vissa närmare bestämmelser som påkallas av övergången till den nya ordningen på ifrågavarande område.»

Utskottet.

De i propositionen framlagda förslagen avser att med bibehållande av polisväsendet under kommunalt huvudmannaskap i erforderlig grad förstärka polisen och avhjälpa nuvarande brister i polisorganisationen. Sålunda förordas en väsentlig utbyggnad av kriminalstatspolisen, bl. a. för att minska behovet av kriminalpolis på landsbygden. Den närmare omfattningen av denna utbyggnad framgår av utskottets utlåtande nr 12. Vidare beredes mindre städer och köpingar möjlighet att förena sig med andra kommuner inom samma landsfiskalsdistrikt till gemensamt polisdistrikt. Sådana städer och köpingar skall erhålla statsbidrag efter i huvudsak samma grunder som landskommuner. Härigenom och till följd av viss annan ändring i polislagen vinnes att den lokala polisen i betydligt större utsträckning än hittills kan utnyttjas för tjänstgöring utom det egna distriktet. Slutligen föreslås, efter hemställan av kommunförbunden, sådana ändringar i polislagen och polislöneförordningen att ett bindande statligt avlöningsreglemente skall kunna införas för den kommunala polispersonalen.

I propositionen avvisas tanken på ett förstatligande av polisväsendet. Motionärerna anser, att det nu framlagda förslaget i detta hänseende icke kan betraktas som en slutgiltig lösning och att frågan om ett förstatligande icke därigenom kan anses vara avförd.

Såsom framgår av propositionen har departementschefen vägt skälen för och emot ett förstatligande mot varandra och kommit till det resultatet att han förordar att polisverksamheten liksom hittills skall vara en kommunal angelägenhet. Goda skäl kan anses tala för båda utvägarna. Under nuvarande förhållanden anser utskottet dock att den av departementschefen valda utvägen torde vara den lämpligaste. Det synes även av olika skäl vara angeläget att frågan om huvudmannaskapet icke hålles svävande, utan att det nu avgöres huru därmed skall förhålla sig under en åtminstone icke alltför kort tid framåt. Att såsom motionärerna påyrkat nu, omedelbart efter antagandet av föreliggande förslag, uppta frågan om ett förstatligande helt eller delvis av polisväsendet till fortsatta överväganden torde sålunda enligt

utskottets mening icke vara lämpligt. Därmed är dock icke sagt att denna fråga kan anses löst en gång för alla. Sedan erfarenheter av den nya lagstiftningen vunnits kunna förhållandena påkalla att frågan om huvudmannskapet ånyo prövas.

De åtgärder till förstärkning och effektivisering av polisväsendet inom ramen för den bestående kommunala organisationen som förordats i propositionen bör enligt utskottets mening genomföras.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

A) att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 168;

B) att motionerna I: 401 och II: 505, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 maj 1953.

På sammansatt stats- och första lagutskotts vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från statsutskottet: herrar Bergh, Gustaf Karlsson, Bergman, Rubbestad, fröken Elmén och fru Ericsson i Luleå;

från första lagutskottet: herrar Rylander, Lodenius, fru Wal-
lenthelm, herrar Landgren och Gezelius.
